

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

TEDBİRE İLİŞKİN ARA KARAR

K.L. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/4754)

Karar Tarihi: 16/3/2016

İKİNCİ BÖLÜM

ARA KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : M. Serhat MAHMUTOĞLU

Başvurucu : K.L. (Rusya Federasyonu vatandaşı)

Vekili : Av. Nurali ÇİTİL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, vatandaşı olduğu Rusya Federasyonu'na sınır dışı edilmesine karar verilen başvurunun tutulduğu Bursa Geri Gönderme Merkezinin (Bursa GGM) fiziki koşullarının insan onuru ile bağdaşmadığı iddiaları hakkındadır.

2. Başvurucu, idari gözetim altında tutulmasına dair kararın tedbiren kaldırılmasını talep etmektedir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

3. Başvuru, 11/3/2016 tarihinde Antalya 1. Ağır Ceza Mahkemesi aracılığıyla yapılmıştır. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. Maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca, tedbir talebinin Bölüm tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve kamu makamlarından edinilen bilgilere göre olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Rusya Federasyonu vatandaşı olup 2013 yılında yasal yollardan Türkiye'ye giriş yapmıştır.

6. Başvurucu, 26/11/2014 yılında bir erkek çocuğu dünyaya getirmiş ve hâlen beş aylık hamile olduğunu belirtmektedir.

7. İstanbul Valiliği Göç İdaresi Müdürlüğü'nün 22/10/2015 tarihli ve 9303 sayılı kararıyla, kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle, sınır dışı edilmesine ve idari gözetim altına alınmasına karar verilmiştir.

8. Başvurucu idari gözetim altına alındıktan sonra önce Kumkapı GGM'ye (İstanbul), sonra Aşkale GGM'ye (Erzurum), en sonunda ise hâlen tutulmakta olduğu Bursa GGM'ye sevk edilmiştir.

9. Başvurucu, Bursa GGM'nin fiziki koşullarının kendisi ve bir yaşındaki bebeğinin sağlığı bakımından tehlike oluşturduğunu belirterek hakkında alınan idari gözetim kararının kaldırılması amacıyla yapmış olduğu başvuru Bursa 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 2/2/2016 tarihli ve 2016/354 Değişik İş sayılı kararıyla reddedilmiştir.

10. Bu karar 10/2/2016 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş olup süresi içinde 11/3/2016 tarihinde tedbir talepli bireysel başvuruda bulunulmuştur.

11. Anayasa Mahkemesi, başvurucu tarafından sunulan bilgilerin tedbir talebini sağlıklı bir şekilde karara bağlamaya yeterli nitelikte olmadığını gözeterek –benzer olaylarda takip ettiği usule uygun olarak- başvurunun Mahkemeye ulaştığı gün derhâl Göç İdaresi Genel Müdürlüğünden bilgi ve belge talebinde bulunulmuştur.

12. Bu kapsamda Göç İdaresi Genel Müdürlüğünden, Bursa GGM'nin fiziki koşullarını gösteren fotoğraf ve video kayıtları, başvurunun tutulduğu odanın alanı, kapasitesi, odada kalan kişi sayısı, temiz hava ve günlük egzersiz erişim için tutulanlara tanınan imkanlar ve hijyen koşullarını taşıyıp taşımadığı, başvurunun kendisi ve bebeğiyle ilgili anılan iddialarını kurum yetkililerine iletip iletmediği, iletmiş ise sonucunda hangi işlemler yapıldığı, hamile olan ve yanında bir yaşında bebeği bulunan başvurunun kişisel durumuna uygun temel gıda gereksinimlerinin ve sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanması konusunda ne tür tedbirler alındığı hususlarında bilgi ve belge talebinde bulunulmuştur.

13. Başvurunun Mahkemeye ulaştığı gün, başvurucu, tedbir talebiyle ilgili araştırma yapılacak olması nedeniyle aynı gün karar verilmesinin mümkün olmadığı, ancak başvurunun niteliği de dikkate alınarak en kısa sürede karar verileceği hususunda bilgilendirilmiştir.

14. Bursa GGM'nin koşullarına ilişkin Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından sunulan cevap özetle şöyledir:

“1- Bursa Geri Gönderme Merkezi'nin fiziki koşullarını gösteren fotoğraf ve video kayıtları istenilmiştir.

Bursa Geri Gönderme Merkezi'nin fiziki koşullarına ilişkin istenilen bilgiler Mahkemenizce verilen sürenin kısa olması sebebiyle tamamlanmamış olup, istenilen bilgi ve belgeler temin edilerek en kısa zamanda Başkanlığınıza gönderilecektir. Başvurucunun bulunduğu Merkez'e dair edilen bilgi, belge ve fotoğraflar ekte sunulmuştur.(EK-1)

2- Başvurucunun tutulduğu odanın alanı, kapasitesi, odada kalan kişi sayısı, temiz hava ve günlük egzersiz erişim için tutulanlara tanınan imkanlar ve hijyen koşullarını taşıyıp taşımadığı bilgisi istenilmiştir.

Bursa Geri Gönderme Merkezinde bayanlar bölümünde günlük olarak yaklaşık 8-9 kişi idari gözetim altında tutulmaktadır. Bu bağlamda başvurunun kaldığı bölümde yoğunluk bulunmamaktadır.

Geri Gönderme Merkezinde spor alanı veya salonu bulunmayıp, merkezin yapısı ve güvenlik görevlilerinin sayısı itibariyle havalandırma her gün yapılamasa da başvurunun özel durumu göz önünde bulundurulduğundan hava şartları müsait olduğunda sık sık açık havaya çıkartılmakta, hem özel durumu hem de 16 aylık erkek çocuğu Abdurrahman'ın durumu sebebiyle hassasiyetle yaklaşılmaktadır.

Başvurucunun geldiği günden itibaren kaldığı odada herhangi bir problem yaşanmamıştır. Odadaki çarşaf, yastık vs. eşyaların temizliği görevliler tarafından

yapılmaktadır. Başvurucunun durumuna istinaden kendisinin ve çocuğunun çamaşırları yıkanmakta, kendisine hazır teslim edilmekte ve bu konudaki benzer talepleri de görevliler tarafından karşılanmaktadır.

Hali hazırda Geri Gönderme Merkezleri Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönerge de sigara yasaklı maddeler listesinde olduğundan odalarda sigara içilmesi mümkün değildir.

3- Başvurucunun kendisi ve bebeğiyle ilgili anılan iddialarını Geri Gönderme Merkezi yetkililerine iletip iletmediği, iletmiş ise sonucunda hangi işlemler yapıldığı bilgisi istenilmiştir.

Başvurucunun Geri Gönderme Merkezine sevki sağlandıktan bir süre sonra, hamile olma ihtimalini beyan etmesiyle birlikte, kendi isteği üzerine test alınmış ve hamilelik durumunun anlaşılmasıyla birlikte belli aralıklarla doktor kontrolleri Bursa Geri Gönderme Merkezi tarafından Bursa Yüksek Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde yaptırılmıştır. Hamileliğinin 2. ayında doktorun kendisine verdiği 4 adet iğne düzenli olarak görevlilerce takip edilmiş ve her hafta hastaneye götürülerek yaptırılmıştır. Bebeğinin gelişimi için doktorun önerdiği ilaçlar ivedi olarak temin edilip kullanımına özen gösterilmiştir. Başvurucunun ve bebeği ile ilgili hastalık gibi durumlar da vakit kaybetmeksizin gerekli sağlık kuruluşlarına sevki sağlanmıştır.

Lezyonlarla ilgili herhangi bir durum gözlemlenmemiş, başvuru Merkez görevlilerinden bir talepte bulunmamış ve doktora götürüldüğünde de bu durumdan bahsetmemiştir. (EK-2)

4- Hamile olan ve yanında bir yaşında bebeği bulunan başvuru kişinin durumuna uygun temel gıda gereksinimlerinin ve sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanması konusunda ne tür tedbirler alındığı hususlarına ilişkin bilgilerin gönderilmesi istenilmiştir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün tüm Geri Gönderme Merkezlerinde standart ihale bedeli üzerinden yemek ihtiyaçları karşılanmaktadır. Bursa Geri Gönderme Merkezinde günlük olarak; iki öğün sıcak yemek, bir öğün kahvaltı olmak üzere 3 öğün yemek ve hazır su verilmekte bununla beraber çocuklar için 1litre süt temin edilmektedir. Bunun dışındaki ihtiyaçlar için çalışanların mesai durumu ve sayısına göre alışveriş günlerinde kişilerin istekleri doğrultusunda dışarıdan kendi imkânlarıyla sağlanmaktadır. Aynı şekilde başvuru kişinin hemen her gün oluşturduğu ihtiyaç listesine de yine özel durumundan dolayı özenle yaklaşarak, ihtiyacı aynı gün içerisinde giderilmektedir. Örnek olması açısından alışveriş fişleri ekte sunulmuştur.

Başvurucunun maddi ihtiyaçları eşi ve ülkesinde bulunan annesi tarafından karşılanmakta, annesinin gönderdiği parayı çekmek için bankaya çıkışı görevlilerce sağlanmaktadır. Kaynaklarında zorlanma olduğu tespit edildiği durumlarda, oğlu için temin edilebilecek ihtiyaçlar ile ilgili gerek Bursa-Yıldırım Kaymakamlığı'ndan gerekse diğer kurumlardan Bursa Geri Gönderme Merkezi tarafından üst yazıyla talep edilmiştir.

Geri Gönderme Merkezinde hali hazırda gece görüşlü kamera sistemi bulunmayıp, Merkezde kalan yabancıların güvenliği için akşamları düşük voltajda lamba açık tutulmakta fakat rahatsızlık halinde yataklarına perde ile koruma yaparak bu durum en aza indirmeye çalışılmaktadır.”

B. İlgili Hukuk

15. 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun “Sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi” kenar başlıklı 57. maddesinin ilgili fıkraları şöyledir:

“(2) Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye’ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye’den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır. Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine kırk sekiz saat içinde götürülür.

(3) Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancıнын iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Başvuru formu ve ekleri incelenip tedbir talebi hakkında gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, Bursa GGM’de hukuka aykırı olarak idari gözetim altında tutulduğunu, beş aylık hamile olmasına rağmen bir yaşındaki bebeği ile birlikte aşırı kalabalık, son derece sağlıksız ve temiz olmayan bir ortamda uzun süredir tutulduğunu, hamile olduğunu ve ağrısı bulunduğunu belirtmesine rağmen sadece bir kez muayenesinin yapıldığını, kendisine ve bebeğine muayene ve tedavi imkânı tanınmadığını, bebeğine uygun yemek verilmediğini, kendisinin de bu gıdaları temin edebilecek maddi imkânının olmadığını, sigara dumanına maruz kaldığını, odanın ışıklarının sürekli açık tutulduğunu ve sonuç olarak tutulma merkezinin koşulları nedeniyle beden ve ruh sağlığının bozulduğunu ileri sürerek hakkında uygulanan idari gözetim kararının tedbiren kaldırılması, kamuya açık belgelerden kimliğinin gizlenmesi ve adli yardım taleplerinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Adli Yardım Talebi Yönünden

17. Ayrıntıları Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay*, B. No: 2012/1181, 17/9/2013 tarihli ve sayılı kararında belirtilen adli yardım talebinin değerlendirilmesine ilişkin ilkeler temelinde somut olayda, yabancı uyruklu olan ve idari gözetim altında bulunan başvurucunun, dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerden, geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurucunun talepleri bu aşamada açıkça dayanaktan yoksun olmadığından adli yardım talebinin kabulü gerekir.

2. Tedbir Talebi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 49. maddesinin (5) numaralı fıkrası ve İçtüzük’ün “*Tedbir kararı*” başlıklı 73. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre; başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğu anlaşıldığı hâlinde, Bölümlerce resen veya başvurucunun talebi üzerine gerekli tedbirlere karar verilebilir.

19. Somut olayda başvurucu özetle Bursa GGM’nin fiziki koşullarının yetersiz olması nedeniyle kendisinin ve bir yaşındaki bebeğinin beden ve ruh sağlığının bozulduğunu, hamile olması rağmen sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanmadığını, bebeğine uygun gıda verilmediğini ileri sürmektedir. Göç İdaresi tarafından ise kadınlar bölümünde yoğunluk

yaşanmadığı, başvuruçunun özel durumu dikkate alınarak hijyen, beslenme ve sağlık kuruluşlarına sevki gibi konularda gerekli tedbirlerin alındığı belirtilmektedir.

20. Bununla birlikte Göç İdaresi tarafından başvuruçunun iddialarına paralel olarak idari gözetim altında tutulanlara standart ihale bedeli üzerinden üç öğün yemek, su ve süt verildiği, kişilerin bunun dışındaki ihtiyaçlarını kendi imkânlarıyla karşıladıkları, geri gönderme merkezinde gece görüşlü kamera bulunmadığı için güvenlik amacıyla oda lambalarının akşamları düşük voltajda açık tutulduğu belirtilmiştir. Başvuruçunun tutulduğu odanın alanına, kapasitesine ve odada kalan kişi sayısına ilişkin bilgilere ise yer verilmemiştir.

21. Anayasa Mahkemesi, gerçekleştiği iddia olunan müdahalenin başvuruçunun “yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne” yönelik gerçek ve ciddi bir tehlike oluşturabilecek nitelikte olması hâlinde İçtüzük’ün 73. maddesi uyarınca tedbir değerlendirmesi yapabilmektedir.

22. Somut olayda başvuruçunun talebi üzerine sağlık kuruluşuna erişiminin sağlanarak muayenesinin yapıldığı ve sonucunda öngörülen iğne tedavisinin tamamlandığı, standart olarak verilen yemeklerin dışında kendisi ve bebeği için gereksinim duyduğu ek gıda ihtiyaçlarını kendi imkânlarıyla temin etme olanağı sunulduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca başvuruçunun maddi durumunun yetersiz olduğunu belirtmesi üzerine bebeğinin temel ihtiyaçlarının karşılanması için Yıldırım Kaymakamlığından (Bursa) aynı yardım talebinde bulunulduğu görülmektedir. Başvuruçunun iddiaları ve resmi kurumlardan temin edilerek Mahkemeye sunulan bilgiler birlikte değerlendirildiğinde, Bursa GGM’nin fiziki koşullarının yetersizliği nedeniyle başvuruçunun ve bebeğinin yaşamlarının ve sağlıklarının tehlike altında olduğu sonucuna ulaşmak mümkün değildir.

23. Bu aşamada dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerden başvuruçunun ve bebeğinin maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik derhâl tedbir kararı verilmesini gerektirir nitelikte bir tehlike bulunmadığı anlaşıldığından tedbir talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvuruçunun adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvuruçunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. Başvuruçunun tedbir talebinin REDDİNE,

D. Kararın bir örneğinin başvuruçuya tebliğine,

16/3/2016 tarihinde **OYBİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
M. Emin KUZ